

EGY SZÖVEGÉRTÉSI KÉPESSÉGET FEJLESZTŐ FOLYAMAT TANULSÁGAI – SAJÁT FEJLESZTÉSŰ TANESZKÖZ FELHASZNÁLÁSI LEHETŐSÉGEINEK MÉRÉSALAPÚ, KRITIKAI NÉZŐPONTÚ MEGKÖZELÍTÉSE

A2

Zs. Sejtes Györgyi

SZTE Juhász Gyula Gyakorló Általános és Alapfokú Művészeti Iskola, NOÓ

Kulcsszavak: szövegértési képesség fejlesztése; saját fejlesztésű taneszköz; mérésalapú, kritikai nézőpont

Az elmúlt 20 év hazai és nemzetközi olvasás- és szövegértési vizsgálatainak eredményei a teljesítmény és a háttérváltozók kapcsolatrendszerében az iskolai fejlesztést szolgálják, intő jelként vannak a pedagógiai köztudatban, azonban az eredményeket figyelembe vevő, az osztálytermi gyakorlatba építhető rendszerszintű szövegértésiképesség-fejlesztés tartalmának, módszereinek kidolgozása a jelen sürgető feladata. Szakértői tevékenységem alapján – 180 tanórát megtekintve – a pedagógusok a tantárgyi tartalmak tanítása során igyekeznek megfelelni a mérések eredményeihez köthető fejlesztési ajánlások módszertani elvárásainak, azonban csak kevés pedagógus épít be tudatosan tantárgyfeletti célokhoz – például a szövegértési képesség fejlesztéséhez köthető – célirányos tevékenységeket mindennapi gyakorlatába. Az előadás célja egy 2007-ben készített, 20 feladatsorból álló, szövegértési képességet fejlesztő taneszközhöz kötődő akciókutatás mérésalapú eredményeinek kritikai nézőpontú bemutatása. A 7. osztályosoknak szóló munkafüzet feladatsorait felhasználva egy 10 órás, szövegértési képességet fejlesztő tematikus egységet dolgoztam ki és valósítottam meg. A kismintás (N=32) vizsgálat célja az volt, hogy a PISA-mérés (OECD, 2000) tartalmi keretére és a de Beaugrande és Dressler (2000) által kidolgozott funkcionális nyelvészeti modellre épített intenzív fejlesztési folyamat hatékonyságát igazolja. A tanórai fejlesztés az alábbi elvek mentén zajlott: a szövegek céljának felismertetése, a szöveg fogalmának tudatosítása (felhasználó-központú ismérvek), változatos szövegtípusok és -fajták alkalmazása, a szövegek formai elkülönítése, a szövegértési szinteknek megfelelő szövegértési műveletek végeztetése, a konstruktivista megközelítés tanulásszervezési eljárásainak alkalmazása. Az utómérés eredményei a teljes teszten javulást mutattak ($p < 0,001$). Két szövegértési szinten látható emelkedés. Az információ-visszakeresésnél a javulás szignifikáns ($x_1=80\%$, $sd_1=16\%$; $x_2=97\%$; $sd_2=4\%$; $p=0,019$). Az értelmezésnél a csekély növekedés (5%) azt jelzi, hogy hosszabb ideig tartó fejlesztés szükséges a teljesítmény növekedéséhez. Az utómérés alapján ($x_2=82\%$, $sd_2=13\%$) a csoportban a tehetséggondozás és a felzárkóztatás egyaránt szükséges, amire a munkafüzet feladatsorai kiválóan alkalmasak, mivel a tanári útmutató jelöli, hogy az adott szöveghez tartozó feladatok melyik szövegértési szint fejlesztését célozzák. A szövegértési szintekhez kapcsolódó eredmények információt adtak a fejlesztés hatékonyságáról, a kipróbálás tanulságai segítettek az egyéni fejlesztési irányok kijelölésében, illetve a feladatsorok összeállításának problémás területeire is ráirányították a figyelmet. A mérés igazolta a taneszköz felhasználásával támogatott fejlesztés hatékonyságát; a munka tanulságai segíthetik a felső tagozaton tanító magyartanárok tevékenységét.

A kutatást a TÁMOP-3.1.5/12-2012-0001 kutatótanári projekt támogatta.